

Een parel uit de regio Brabant
Leeratelier: samen **leren over **leren****

Parelbeschrijving: Leeratelier

Samen leren over leren

Hoe leert een leerling en hoe kan het onderwijs daar het beste op aansluiten? Welke inzichten hebben de organisaties die leraren opleiden hierover en hoe delen ze die kennis? Deze vraagstukken staan centraal in het leeratelier dat in 2016 is opgericht door OMO, de eerstegraads lerarenopleidingen van de universiteiten van Nijmegen, Tilburg en Eindhoven en Fontys Lerarenopleiding Tilburg.

Het leeratelier is een opleidingstraject waarin aanstaande leraren en zittende docenten met en van elkaar leren. "Het wordt gezien als een professionele leergemeenschap waarbij de ontwikkeling van het onderwijs en de leervraag van de student centraal staan", vertelt Jos Hulsker, projectleider van de Leerateliers vanuit OMO (Ons Middelbaar Onderwijs). "Het bijzondere van het leeratelier is, dat de studenten niet alleen gezien worden als beginners die nog veel moeten leren, maar ook als jonge professionals die veel te bieden hebben. In dit atelier onderzoeken docenten en studenten gezamenlijk bepaalde onderwijsthema's en daardoor krijgen ze niet alleen meer inzicht in hun eigen professie, maar ook in de maatschappelijke opdracht van het onderwijs in het algemeen."

Sociaal kapitaal

Hulsker vertelt dat OMO het initiatief tot het leeratelier heeft genomen vanuit de behoefte om meer kennis te delen met andere onderwijsorganisaties. "Er was natuurlijk al een bepaalde mate van samenwerking, maar ieder hanteerde zijn eigen tools. OMO weet bijvoorbeeld veel van voortgezet onderwijs, de Radboud Docenten Academie is sterk in onder meer didactische en pedagogische vraagstukken, de Universitaire Lerarenopleiding Tilburg weet onder andere veel van

praktijkonderzoek, de ESoE is een expert op onder meer identiteitsontwikkeling van leraren en de FLOT is deskundig in onderwijs toepassingen. En zo kunnen we nog veel meer benoemen. Met zijn allen bezitten we een groot sociaal kapitaal, maar we deelden onze kennis nog niet echt structureel. Met het leeratelier hebben we gekozen voor een vernieuwende aanpak die ons in staat stelt om over de muren van het onderwijs heen te kijken."

Onderzoeksvraag

Het gemeenschappelijke thema van alle betrokkenen richt zich op het inzicht dat alle docentenopleidingen lesgeven vanuit een docentenperspectief. Hulsker: "Het onderwijs wil de leerlingen meer centraal stellen. Daar is iedere opleiding mee bezig en in het leeratelier bundelen we de bevindingen. We zijn gestart met 5 ateliers, elk met 6 studenten, 3 docenten en een

instituutsopleider. Zij komen gedurende een jaar elke dinsdag samen om een onderzoeksvraag te definiëren en van daaruit een traject op te stellen. Eens per maand komen de ateliers samen voor inspiratiedagen waar een spreker of andere deskundige nader ingaat op de thema's die spelen."

'Over de muren van het onderwijs kijken'

Jos Hulsker
projectleider van de
Leerateliers vanuit OMO

Zelfsturend

De docenten die bij het leeratelier betrokken zijn, groeien volgens Hulsker veelal uit tot innovators die op een andere manier naar het onderwijs willen kijken. "Het zijn stuk voor stuk ervaren mensen die geïnspireerd raken van het idee dat leren iets is wat je samen moet doen. De studenten die zich voor dit traject aanmelden, moeten zich in ieder geval willen verdiepen in het leren van leerlingen en op een creatieve manier met onzekerheid om kunnen gaan. Het atelier is namelijk zelfsturend, er is geen begin- of einddoel vastgesteld en de leervragen van de studenten zelf, zijn bepalend voor het onderzoek waar je je met de groep op richt. Na afloop krijgen studenten bij voldoende betrokkenheid een >>

Parelbeschrijving: Leeratelier

certificaat. We richten ons met het leeratelier niet hoofdzakelijk op studenten die een carrière in het management ambiëren. Ik hoop juist dat studenten beseffen dat je ook als docent een mooie loopbaan kunt opbouwen.”

Nieuwe manier van opleiden

Hulsker vertelt dat het leeratelier nu, bijna twee jaar na de eerste pilot, als een huis staat. “Het begon als experiment, maar het wordt inmiddels gezien als een aanvullende of zelfs nieuwe manier van opleiden en professionaliseren. We begonnen met 9 scholen en dit seizoen doen er al 16 scholen mee; ook de HBO docentenopleiding van Fontys is nu aangesloten. Ik denk dat we ervoor moeten waken dat we niet verder opschalen en uit ons jasje groeien. 16 betrokken scholen is wat mij betreft nu even de grens. Andere organisaties kunnen een eigen atelier opzetten, gebaseerd op de originele ideeën die nog steeds overeind staan.

Mijn uiteindelijke droom is dat de aanpak van het leeratelier een vast onderdeel wordt van elke lerarenopleiding. Wat dat betreft hebben we nog een mooie weg te gaan. Vooralsnog ben ik heel tevreden over de bereidheid van alle onderwijsinstellingen om kennis te delen en de toekomstgerichtheid van de rectoren die hier docenten en financiën voor vrijmaken.”

Verdiepen in het onderwijs

Roderick Pelser, docent aan het Merletcollege in Cuijk, was betrokken bij de pilot van leeratelier Noordoost Brabant. Hij vond het erg prettig dat het atelier hem de kans gaf om op een andere manier na te denken over lesgeven. “Als docent word je al gauw bevangen door de waan van de dag. Het leeratelier geeft je de kans om te pionieren en je te verdiepen in het onderwijs zelf. Wat mij vooraf erg interesseerde, is het onderzoek naar de manier waarop iemand leert. Docenten denken meestal vanuit het eigen vak en niet vanuit de leerling. Dit zagen

we als overkoepelend thema terug in de leervragen van de deelnemers. In het begin stond binnen onze groep dan ook differentiatie in het onderwijs centraal. De open opzet van het atelier heb ik als nadeel én voordeel ervaren. Omdat er geen vast doel is waar je naartoe werkt, kunnen de ontwikkelingen nogal stroperig gaan. Aan de andere kant zorgt zo'n open structuur er wel voor dat je op een andere manier discussieert en onderzoekt. Gaandeweg lieten we het differentiëren steeds meer los en kwamen we uit op Burgerschap. Toen dat thema eenmaal was vastgesteld, ging het als een razende en werd het steeds concreter.”

Bepalend voor gedachtegang

Omdat het leeratelier wordt gekenmerkt door gelijkwaardigheid, leerde Pelser ook veel van de deelnemers in zijn groep. “De studenten hebben mij moderne onderzoek-skills bijgebracht en omdat je hecht samenwerkt, neem je ook veel van hun enthousiasme over. Voordat ik aan het atelier was verbonden, kwam ik eigenlijk nooit in contact met andere scholen of universiteiten. Nu heb ik een breed netwerk opgebouwd met professionals en studenten van verschillende opleidingen en het blijft erg prettig om ervaringen uit te wisselen.” Pelser merkt in zijn dagelijkse werk op het Merletcollege dat de ervaringen van het leeratelier zijn gedachtegang hebben bepaald. “Ik geef op een andere manier les en ga anders met mijn leerlingen om. Dat uit zich niet in concreet aanwijsbare zaken maar het vormt je wel als docent.”

Ontwikkeling

Ook Mannick Wolters ervaart dat ze dankzij het leeratelier anders met haar leerlingen omgaat. Ze was als student aan de educatieve masteropleiding van de Radboud Docenten Academie deelnemer van het Leeratelier Noordoost Brabant en inmiddels is Wolters ook docent aan het Merletcollege Cuijk. “Je gaat dankzij dit traject heel anders over je vak nadenken. Ik benader mijn leerlingen anders, zo geef ik de lesstof niet altijd klassikaal maar meer op het individu afgestemd waarbij de leerlingen eigen verantwoordelijkheden krijgen. Nu ben ik sowieso geïnteresseerd in innovatie in het onderwijs. Ik geef op dit moment les aan 4 havo/vwo en dat vind ik leuk, maar uiteindelijk zou ik me ook op cultuureducatie willen richten; bijvoorbeeld vernieuwende onderwijspakketten ontwikkelen voor leerlingen die musea of festivals bezoeken.”

Wolters vond het erg prettig om met haar 'collega's' van het leeratelier over onderwijs te discussiëren. “Je leert welke onderwijsvormen er zijn en hoe jij je tot deze vormen verhoudt. Het was in het begin wel wennen dat er geen concreet einddoel was vastgesteld voor het atelier. Maar na de eerste worstelingen bleek dat uiteindelijk een groot voordeel.

Achteraf zou ik het traject niet anders in hebben willen vullen. Ik ben er erg enthousiast over; het leeratelier is enorm belangrijk geweest voor mijn persoonlijke en professionele ontwikkeling.■”

